

ІНТЭРНЭТ-КАМУНІКАЦЫЯ ЯК АСАБЛІВАЕ КАМУНІКАТЫЎНАЕ АСЯРОДДЗЕ

Новік М.Д.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Пятрова Н.Я. – к. філал. н., дацэнт

У працы разглядаецца інтэрнэт-камунікацыя і яе асаблівасці. Таксама вызначаецца, чым адметны інтэрнэт-зносіны і разглядаюцца моўныя асаблівасці гэтай з'явы, высвятляецца, што такое этыкет і чаму ён патрэбен у інтэрнэт-зносінах.

Узнікненне інтэрнэту ў канцы 1960-х гадоў як яшчэ аднаго камунікацыйнага канала перадачы інфармацыі, а затым як сродку масавай камунікацыі ў XXI ст. прывяло да з'яўлення не толькі глабальнага інфармацыйнага асяроддзя, але і спецыфічных віртуальных сусветаў, сеткавых супольнасцей, сеткавай культуры і сеткавай мовы, якія абслугоўваюць новы сегмент сацыяльнай рэальнасці. І гэты «інтэрнэт-сусвет» стаў настолькі маштабным, разнастайным, цікавым і непрадказальным у сваім развіцці, што многія навукоўцы, якія прадстаўляюць самыя разнастайныя гуманітарныя дысцыпліны, прыступілі да вывучэння сеткі. Па сваёй значнасці і ўплыве на развіццё сусветнай цывілізацыі і навукова-тэхнічнага прагрэсу інтэрнэт стаў знакам нашай эпохі – эпохі інфармацыйнага грамадства і культуры постмадэрну [1].

Сёння лічыцца, што інтэрнэт – гэта складаная сацыяльна-тэхнічная сістэма, якая не мае геаграфічных межаў. Інфармацыя ў гэтай сістэме прадстаўлена ў выглядзе вэб-даных, мультымедыя, трохмерных малюнкаў і інш. Сістэма з'яўляецца нестабільным, зменлівым асяроддзем, якое функцыюе 24 гадзіны ў суткі, і ўвесь гэты час ажыццяўляецца камунікацыя паміж людзьмі з розных частак планеты [2].

Пад інтэрнэт-камунікацыяй разумеюць апасродкаваныя камп'ютарам зносіны дзвюх або больш асоб, якія характарызуюцца нябачнасцю камунікантаў, пісьмовай формай паведамленняў, магчымасцю неадкладнай зваротнай сувязі, а таксама ўзаемадзеяннем або абменам электроннымі паведамленнямі ці ж узаемным абменам і правам доступу да інфармацыі, якая захоўваецца ў камп'ютарах камунікантаў [3].

Аднак пры гэтым узнікае пытанне: якія асаблівасці ёсць у інтэрнэт-камунікацыі? Назавем асноўныя з іх:

– інтэрнэт-камунікацыя з'яўляецца вельмі паліфанічнай з'явай і аб'ядноўвае вялікую колькасць розных тыпаў дыскурсу і маўленчых практык;

– гіпертэкставыя і інтэрактыўныя магчымасці сеткі цалкам змяняюць ці істотна відазмяняюць генераванне і ўспрыманне тэксту. Напрыклад, магчымасці гіперспасылкавага апарата дазваляюць чытачу не толькі сачыць за аўтарскім разгортваннем тэксту, але і ажыццяўляць уласную навігацыю;

– істотнымі фактарамі, якія ўплываюць на зносіны ў сетцы, з'яўляецца яе ананімнасць і дыстантнасць;

– камуніканты імкнуцца атрымаць неабходную інфармацыю пра суразмоўцу ўскосна (па ніках, аватарах, псеўданімах);

– Інтэрнэт-камунікацыя з'яўляецца эмацыянальна насычанай, і гэта прымета мае кампенсаторны характар ва ўмовах практычна поўнай адсутнасці невербальных сродкаў для перадачы эмоцый і апісанні эмацыянальнага станаў. Заўважым, што эмацыянальна насычанасць дасягаецца як з дапамогай графічных вербальных сродкаў (выкарыстанне загалоўных літар, паўтараў пунктуацыйных знакаў, смайлікаў і іншае), так і спецыяльных праграмных графічных сродкаў, уключаных у абалонку праграмага забеспячэння, напрыклад «эматыкон» (графічны малюнак, які «выказвае» адпаведную эмоцыю, дадаецца да любога тэкставага паведамлення або рэплікі);

– на камунікацыі ў інтэрнэце не можа не адбіцца добраахвотнасць і пажаданасць кантактаў [4].

Таксама ў інтэрнэце прысутнічае класіфікацыя формы зносінаў. Найбольш папулярная класіфікацыя формы зносінаў у інтэрнэце па ступені інтэрактыўнасці. Вылучаюць дзве асноўныя формы камунікацыі: сінхронная і асінхронная. Да першай, найбольш інтэрактыўнай формы, адносяць чаты, ролевыя гульні, да другой – веб-форумы, дыскусійныя спіскі, электронную пошту, спіскі рассылкі, тэлеканферэнцыі [5].

У якасці спецыфічных асаблівасцяў камунікацыі ў электронным асяроддзі можна разглядаць яе розныя жанры. Агульнавядома, што пад маўленчым жанрам разумеецца тыповая форма прамовы, якая ўяўляе сабой функцыянальны стыль (фармат дыскурсу) і заснавана на разнастайных канстытутыўных прыметах. Можна вылучыць сем жанраў інтэрнэт-зносін (або тыпаў камунікацыйных рэсурсаў інтэрнэту): 1) электронная пошта (прадугледжвае асінхронныя зносіны адзін з адным або аднаго са многімі ў выпадку стварэння спісу рассылкі); 2) дыскусійныя групы або форумы (асінхронныя зносіны па схеме «многія са многімі», што надае камунікантам магчымасць стварэння тэм у прапанаваных раздзелах для наступнага абмеркавання); 3) вэб-канферэнцыі (сінхронны абмен

паведамленнямі на зададзеную тэму); 4) чаты (абмен тэкставымі рэплікамі ў рэжыме сінхронных зносін «многія са многімі»); 5) блогі (дзённікі, чытачы якіх могуць пакінуць свае каментары); 6) сацыяльныя сеткі, якія арганізуюць зносіны груп людзей з аднолькавымі інтарэсамі (Twitter, Facebook, Вконтакте і інш.) [6].

З-за функцыянавання мовы ў інтэрнэт-асяроддзі, адбываецца з'яўленне, ўжыванне рэдукаваных формаў, абрэвіятур і жарганізмаў, шырокае прымяненне параграфемных сродкаў у экспрэсіўных мэтах для кампенсцыі эмацыйнага кампаненту зносін, парушэнне нормаў арфаграфіі і пунктуацыі, пабудова выказванняў па правілах гутарковай мовы, выкарыстанне эліптычных канструкцый, гіпертэкстуальнасць. Гэта абумоўлена асаблівасцямі электроннага асяроддзя камунікацыі, ментальнасцю найбольш актыўных удзельнікаў электронных зносін, а таксама прынцыпамі эканоміі моўных сродкаў [7].

На сучасным этапе развіцця грамадста інтэрнэт з'яўляецца не проста сродкам масавай камунікацыі, а спецыфічным асяроддзем маўленчых зносін паміж людзьмі. У сувязі з пашырэннем выкарыстання інтэрнэту як сродку камунікацыі з'яўляюцца новыя выразы, з дапамогай якіх суразмоўцы прыцягваюць да сябе ўвагу, імкнуцца выклікаць цікавасць іншых карыстальнікаў, жаданне ўступіць з імі ў суразмоўніцтва [8]. І каб гэта суразмоўніцтва стала больш прыемным і прыязным, там і з'явіўся этыкет, але правілы гэтага этыкету не з'яўляюцца ўсеагульнымі і жорска ўсталяванымі – у розных супольнасцях яны могуць адрознівацца [9]. На сённяшні дзень няма адзінага і абавязковага для выканання ўсімі карыстальнікамі зводу правілаў.

Этыкет у сетцы неабходны, як і ў жыцці, для таго, каб рэгуляваць зносіны паміж людзьмі. Менавіта ён дазваляе многім людзям правільна арыентавацца ў сацыяльных сітуацыях і падтрымліваць сацыяльныя адносіны.

Вось некаторыя негалосныя правілы паводзінаў, якія прысутнічаюць у сетцы:

- памятайце, што ў сацсетках вы размаўляеце з людзьмі;
- прытрымлівайцеся тых жа стандартаў паводзінаў, што і ў рэальным жыцці;
- памятайце, што вы знаходзіцеся у кіберпрасторы;
- паважайце час і магчымасці іншых;
- захоўвайце твар: як мінімум, не лайцеся і не выкладайце сумніўныя фота, як максімум, не рабіце нічога, што можа нашкодзіць рэпутацыі;
- дапамагайце іншым там, дзе вы можаце гэта рабіць;
- імкніцеся не ўвязвацца ў публічныя канфлікты;
- паважайце права на прыватную перапіску: выкладваць прыватныя перапіскі ў агульны доступ вельмі некарэктна;
- не злоўжывайце сваімі магчымасцямі;
- вучыцеся дараваць іншым іх памылкі.

Такім чынам, можна казаць, што інтэрнэт-камунікацыя з'яўляецца асаблівым камунікатыўным асяроддзем, у якім ёсць свае характарыстыкі і законы. Сёння ў інтэрнэце праводзіць свой час вялікая колькасць людзей па ўсім свеце, і адна з яго найбольш важных функцый – гэта камунікацыя. І каб яна была больш прыемнай, проста і прыязнай, павінны выконвацца правілы маўленчага этыкету. Але на сённяшні дзень няма адзінага і абавязковага для выканання ўсімі карыстальнікамі зводу правілаў, таму многія парушаюць культуру зносінаў.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Чахоўскі, Г.К. *Інтэрнэт-маўленне як сродак камунікацыі* / Г.К. Чахоўскі [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/194862/1/Чахоўскі_с.199-210.pdf. – Дата доступу: 28.11.2019
2. Чахоўскі, Г.К. *Інтэрнэт-маўленне як сродак камунікацыі* / Г.К. Чахоўскі [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/194862/1/Чахоўскі_с.199-210.pdf. – Дата доступу: 28.11.2019
3. Холод, А.Л. *Понятие интернет-коммуникации* / А.Л. Холод [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/179884/1/А.Л.Холод%20Понятие%20интернет-коммуникации.pdf>. – Дата доступа: 28.11.2019
4. Чахоўскі, Г.К. *Інтэрнэт-маўленне як сродак камунікацыі* / Г.К. Чахоўскі [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/194862/1/Чахоўскі_с.199-210.pdf. – Дата доступу: 28.11.2019
5. *Сучаснае інфармацыйна-камунікатыўнае асяроддзе і яго асаблівасці* [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://medialex.brsu.by/ML-2017/DubenetskayaMS.pdf>. – Дата доступу: 28.11.2019
6. Холод, А.Л. *Понятие интернет-коммуникации* / А.Л. Холод [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/179884/1/А.Л.Холод%20Понятие%20интернет-коммуникации.pdf>. – Дата доступа: 28.11.2019
7. Максимова, О.Б. *Язык в интернет-коммуникации: общие закономерности и национально-культурные особенности* / О.Б. Максимова [Электронный ресурс] – режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/yazyk-v-internet-kommunikatsii-obschie-zakonomenosti-i-natsionalno-kulturnye-osobennosti-na-materiale-russkogo-i-angliyskogo-yazykov>. – Дата доступа: 28.11.2019
8. Мартынкевіч, С.В. *Яноўская А.В. Ветлівія звароты па-беларуску ў інтэрнэт-камунікацыі* / С.В. Мартынкевіч, А.В. Яноўская [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://lib.vsu.by/xmlui/bitstream/handle/123456789/7764/Мартынкевіч%20С.В.%2c%20Яноўская%20А.В..pdf?sequence=1&isAllowed=y>. – Дата доступу: 28.11.2019
9. *Культура вiртуальнага абшчэня. Прафілактыка iнтэрнэт-завiсiмостi* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://iro.gomel.by/images/doc/konferencii/imeil_mai_2017.pdf. – Дата доступа: 28.11.2019